

Зашто су родно одговорни стандарди бољи за све

Радна група за регулаторну сарадњу и политике стандардизације

Наслов оригинала

WHY GENDER-RESPONSIVE STANDARDS ARE BETTER FOR EVERYONE

Уредник

Татјана Бојанић

ЗАШТО СУ РОДНО ОДГОВОРНИ СТАНДАРДИ БОЉИ ЗА СВЕ

Издавач

Институт за стандардизацију Србије

Превод

Љубица Петровић

Лектура и коректура

Марија Милутиновић

Графичка обрада

Ана Лалевић

Фотографија на корици

canva.com

Београд, 2023.

Овај рад је незванични превод за који издавач преузима пуну одговорност

**Зашто су родно одговорни стандарди
бољи за све**

© 2023 United Nations

Слободан приступ овом раду омогућен је у складу са Creative Commons license креираном за међувладине организације, доступном на <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/igo/>.

Издавачи морају уклонити лого УН из свог издања и креирати нови дизајн корица. Преводи морају имати следеће одрицање од одговорности: „Овај рад је незванични превод за који издавач преузима пуну одговорност”. Издавачи треба да пошаљу датотеку свог издања на адресу permissions@un.org.

Садржај ове публикације не одражава нужно ставове или политике Уједињених нација, Секретаријата, Управног одбора за трговинске капацитете и стандарде или Радне групе за регулаторну сарадњу и политике стандардизације (WP.6).

Ову публикацију написао је, дизајнирао и уредио Ланс Томпсон (Lance Thompson), службеник за економске послове и секретар Радне групе UNECE за регулаторну сарадњу и политике стандардизације (WP.6), а свој допринос кроз ревизију дали су Стефани Ејнон, Сандра Феличијано, Луси Хе, Аријел Иваније, Кристина Ким, Манша Марвах, Хилари Марфи, Мишел Паркоуда и Габријел Вајт (Stephanie Eynon, Sandra Feliciano, Lucy He, Ariel Ivanier, Christina Kim, Mansha Marwah, Hilary Murphy, Michelle Parkouda и Gabrielle White), као и сви експерти Тима експерата о родно одговорним стандардима. UNECE WP.6 изражава своју захвалност свима који су допринели развоју ове публикације.

Фотокопије и репродукције извода су дозвољене уз одговарајуће навођење.
Аутори фотографија: Фотографије су из © Adobe Stock.

Ова публикација објављена је на енглеском и руском језику.

Публикација Уједињених нација коју је издала Економска комисија Уједињених нација за Европу.

ECE/TRADE/474

e-ISBN 978-92-1-002797-7

Зашто родно одговорни стандарди?

Стандарди су саставни део свега што нас окружује, од мобилних телефона до четкица за зубе, чак и ако већина потрошача то не схвата. Они помажу да производи буду у складу са захтевима за безбедност и сигурност, као и са другим приоритетима (за животну средину, друштво или друго). Стандарди имају за циљ да стварају доследност и поузданост тако да корисници могу да се ослоне на предвидљиви резултат.

Стандарди имају за циљ да буду родно неутрални; међутим, студије су показале да се стандарди врло често развијају за референтну особу која се заснива на мушкарцу беле расе од 25-30 година, тежине 70 kg.¹ Овај андроцентрични приступ може занемарити важна разматрања старости, пола, величине итд. која се често сматрају маргинализованим. Због тога се најмање половина становништва – жене – не узима у обзир активно у изради стандарда. Светска банка и Светска трговинска организација истичу да жене и девојке представљају половину потенцијала светске популације и да ће смањење родне неједнакости унапредити економски развој.² Због тога је неопходан родно одговоран приступ стандардима и процесима њихове израде.

Развој стандарда се углавном одвија преко техничких комитета, а статистика показује да су жене обично недовољно заступљене у овим телима за доношење одлука. Иако развој родно одговорних стандарда није само женско питање, одсуство жена за столом за развој погоршава проблем да се потребе жена не узимају у обзир. Потребно је предузети усаглашене напоре како би се обезбедила уравнотежена заступљеност.

Неки конкретни примери производа који су могли негативно утицати на жене јер нису развијени уз родни аспект укључују:

- Личну заштитну опрему
- Одећу за професионалну и рекреативну употребу
- Пасивне сигурносне системе у возилу
- Грађевинску опрему
- Фармацеутске производе

1 Caroline Criado-Perez, Невидљиве жене: Разоткривање пристрасности података у свету дизајнираном за мушкарце (Vintage Publishing 2020), 116.
2 Светска банка и WTO, „Жене и трговина: Улога трговине у промовисању родне равноправности“ (2020), https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/women_trade_pub2807_e.pdf приступ извршен 8. маја 2022.

Зар стандарди нису по (својој) природи неутрални?

Дуго се претпостављало да су стандарди неутрални. Као што је претходно показано, то често није случај. Родна пристрасност може постојати чак и у високотехничким областима. Системи вештачке интелигенције су засновани на тврдом кодирању и информацијама које су им доступне. Ако систем сам подучава на основу онога што пронађе на интернету, на пример, највероватније ће ојачати традиционалне родне стереотипе. Подаци сами по себи не могу решити овај проблем; промена мора бити друштвена.³

Такође могу постојати индиректни утицаји код неких технологија. Технологије геолокализације се широко користе у апликацијама за мобилне телефоне како би побољшале корисничко искуство. Међутим, таква технологија се такође може хаковати, а појединац пратити. Ово сајбер-ухођење може бити потенцијално веома опасно, посебно за жене. Сама технологија на површини може изгледати неутрална или чак корисна, али импликације злоупотребе нису једнаке за мушкарце и жене.

3 See Zoë Corbyn „Стручњак за AI Meredith Broussard: Расизам, сексизам и аблеизам су системски проблеми”, The Observer, 26 Март 2023: <https://www.theguardian.com/technology/2023/mar/26/artificial-intelligence-meredith-broussard-more-than-a-glitch-racism-sexism-ableism>.

Родно одговорни стандарди побољшавају жељени исход

Пандемија COVID-19 довела је до повећане употребе личне заштитне опреме и одеће као што су маске за лице како би се зауставило ширење епидемије. Главни циљ је здравствена безбедност. Стандарди за маске за лице су стога имали за циљ да заштите здравље и безбедност оних који их носе – међутим, почетни стандарди су развијени са мушкарцем беле расе од 25-30 година као моделом. Ово је довело до већег ризика за жене, којих има превише у здравственој индустрији. Технички комитети одговорни за овај стандард увидели су овај проблем и решили га, обезбеђујући да стандард на коме се овај производ заснива узима у обзир антропометријске потребе жена. Резултат је побољшана здравствена сигурност.

Хемикалије у свакодневним производима за домаћинство се често заснивају на стандардима који су испитани у односу на биологију мушкарца чак и ако жене чешће обављају одржавање домаћинства. Стандарди на којима се заснивају ови производи имају за циљ да обезбеде да нема штетних нуспојава за корисника и да потрошачи купују производе са уверењем да су они проверени у погледу безбедности. Обезбеђујући да испитивање и резултујући стандарди узимају у обзир биологију жене, резултујући стандард поново побољшава жељени исход.

Зашто би државни органи желели родно одговорне стандарде?

Успостављање техничких прописа може се десити у више различитих министарстава (трговина, финансије, пољопривреда, здравство, животна средина, саобраћај, између осталих). Ово, дакле, није питање појединачне администрације, већ разматрање које треба узети у обзир на нивоу приступа целокупне владе.

Требало би да буде само по себи разумљиво да владе желе да обезбеде једнаку заштиту и могућности за све своје грађане. Родно одговорни стандарди (и родно одговорни технички прописи) доприносе родној равноправности и заштити жена и девојчица на истом нивоу као и мушкараца и дечака.

Како би помогле да се оконча родна дискриминација и неједнакости, државе су 2015. године усвојиле Циљеве одрживог развоја Уједињених нација (SDG), укључујући SDG 5 о родној равноправности и експлицитно помињање рода у 10 од осталих 17 циљева. Један од циљева SDG 5 (5.5) јесте да се обезбеди пуно и ефективно учешће жена и једнаке могућности за лидерство на свим нивоима доношења одлука у политичком, економском и јавном животу. С обзиром на основну улогу коју стандарди имају у друштву, од суштинског је значаја да жене имају једнако место за столом у развоју стандарда и да се подједнако баве женским и мушким специфичностима у свим стандардима како би се постигао овај циљ.

Родно одговорни стандарди посебно подржавају циљ 5.с SDG УН-а, за јачање политике и законодавства за промоцију родне равноправности и оснаживање жена и девојчица. Стандарди утичу на све – производе, услуге, процесе и системе – и директно и индиректно утичу на људе на безброј начина сваког дана. Они такође могу да подрже регулативу и усмеравају креирање политике. У том случају, стандарди развијени са родним аспектом, подједнако узимајући у обзир потребе жена и мушкараца, требало би да имају значајан утицај на родну равноправност и оснаживање жена и девојчица.

Зашто би експерти из техничких комитета желели родно одговорне стандарде?

У интересу стручњака техничког комитета је да група буде родно избалансирана. Главни циљ техничког комитета треба да буде стварање стандарда који ће производити исти резултат све време (тј. производ, процес, систем или услуга ће бити доследно исти и функционисати на исти начин за све потрошаче). Ако резултати нису исти за мушкарце и жене, онда стандард не функционише како треба, а кредибилитет техничког комитета је умањен. Штавише, комбинација полова у тиму може понудити низ знања и вештина, чинећи тим ефикаснијим него ако су само сви мушкарци или све жене.⁴

Стручњаци техничког комитета су често волонтери било из владиних агенција или, чешће, из приватног сектора. Они улажу своје време и знање у развој стандарда и, у зависности од организације за развој стандарда, можда плаћају и за своје учешће у техничком комитету. Није нужно одговорност ових стручњака да обезбеде родну равнотежу – организација за развој стандарда треба да уложи највише напора да привуче квалификоване стручњакиње да учествују. Они који воде комитет такође могу поставити паритетне циљеве или створити простор да би се обезбедило да жене буду подједнако укључене и саслушане.

Постоје неки сектори активности у којима су традиционално заступљенији мушкарци и проналажење квалификованих жена може бити изазов. У овом случају, било би корисно да организација за развој стандарда обезбеди усмерену обуку за чланове комитета и све запослене укључене у родно одговорне стандарде како би се осигурало да се неједнакости препознају и ублаже на најбољи могући начин. Такође би било корисно ангажовати стручњаке или групе за родна питања и успоставити процесе како би се осигурало да стандарди који се развијају буду родно одговорни.

4 Hoogendoorn, Sander, Hessel Oosterbeek, and Mirjam Van Praag. "Утицај родне разноликости на учинак пословних тимова: Докази из теренског експеримента." *Management Science* 59.7 (2013): 1514-1528.

Родно одговорни стандарди значајни су за актуелне глобалне изазове

Постоји велики број тема које прожимају питања животне средине, друштва и управљања (ESG), а које постају хитније него икад. Интеграција специфичног проблема ESG-а у развој стандарда не значи да у исто време треба разматрати само један проблем. Како се крећемо ка све већој свести и деловању у питањима ESG-а, постаје још важније да се обезбеди да резултујући стандарди и њихов развој буду родно одговорни. Заиста, битно је осигурати да ће стандарди који произлазе из проблема ESG-а донети користи мушкарцима и женама на исти начин. Надаље, могу постојати нека додатна родна питања која треба узети у обзир у неким од ових тема које прожимају различите области.

Родна питања која треба узети у обзир у дигиталним стандардима

Одређене технологије могу различито утицати на појединце на основу родних разлика. Дигиталним окружењем и даље доминирају мушкарци и често (ненамерно) стварају резултате истраживања који не оснажују жене и девојке.

Вештачка интелигенција, на пример, која може сама да учи из информација доступних на интернету или другде, може научити да има предрасуде према

женама или родним мањинама. На пример, „home assistant“ на уређајима може имати више потешкоћа да разуме женске гласове у поређењу са гласовима мушкараца; они такође могу да дају предлоге који нису родно неутрални (као што је предлагање менаџерских послова мушкарцима а послова подршке женама). Ове потенцијалне предрасуде и начин њиховог превазилажења треба узети у обзир у почетном програмирању уграђивањем у изворни код (hardcoding).

Родна питања која треба узети у обзир у стандардима из области животне средине

Активности које су потребне за очување животне средине су вишеструке, обухватају климу, природу и загађење (тј. решавање троструке планетарне кризе). Ако се не решавају, долази до низа друштвених проблема који такође имају родну димензију. На пример, повећање учесталости и јачине урагана у Мексичком заливу доводи до стамбене несигурности, губитка послова, уништене инфраструктуре и погоршања већ постојећих неједнакости. Женске мањине у једној земљи често су најтеже погођене таквим катастрофама.

Према организацији UN Women, „климатске промене су 'мултипликатор претње', који ескалира друштвеним, политичким и економским тензијама у крхким окружењима погођеним сукобима. Када дође до катастрофе, мање је вероватно да ће жене преживети и већа је вероватноћа да ће бити повређене због дуготрајних родних неједнакости које су створиле разлике у информацијама, мобилности, доношењу одлука и приступу ресурсима и обуци.”⁵

Решавање ових изазова на холистички начин захтеваће примену родног аспекта како би се осигурало да резултирајућа решења никога не запостављају.

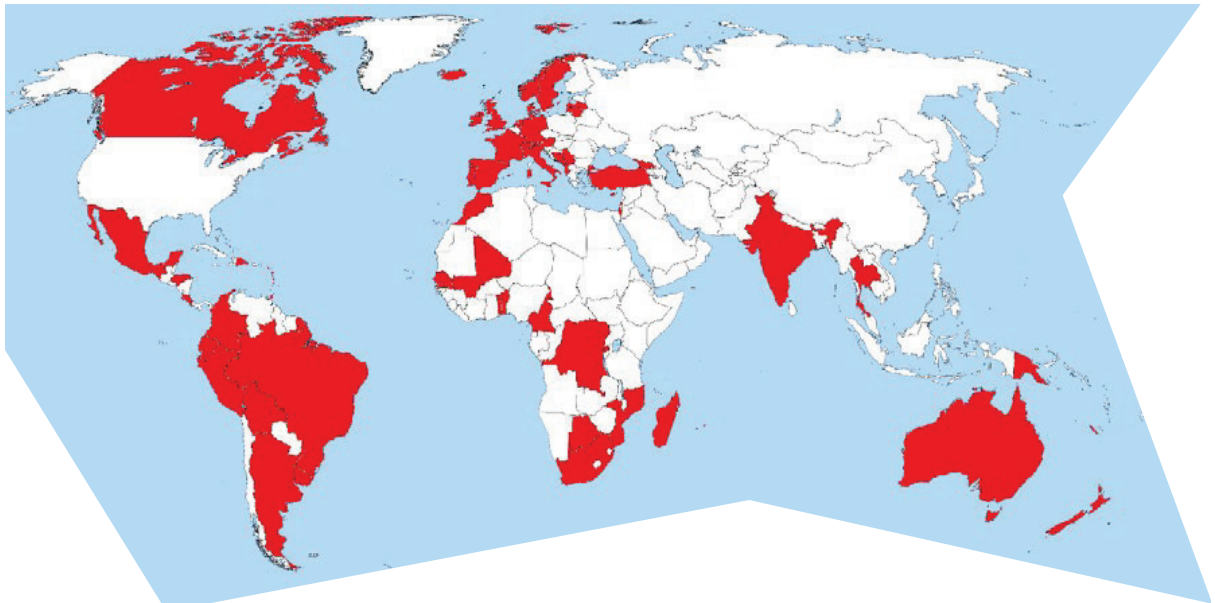
Родна питања која треба узети у обзир у стандардима из области циркуларне економије

Производи за поновну употребу или рециклажу се често шаљу у земље са привредом у развоју или у најмање развијене економије. Прераду ових материјала често обављају жене и деца, потенцијално се излажући опасностима по здравље. Стандарди о таквој прекограничној поновној употреби или рециклажи могли би другачије утицати на жене него на мушкарце.

5 Видети: <https://www.unwomen.org/en/news-stories/explainer/2022/02/explainer-how-gender-inequality-and-climate-change-are-interconnected>

UNECE WP.6 предводи у погледу родно одговорних стандарда

Радна група Економске комисије Уједињених нација за Европу за регулаторну сарадњу и политике стандардизације започела је рад на родно одговорним стандардима 2016. Активно је развила [UNECE препоруку о родно одговорним стандардима](#)⁶, као и [Декларацију о родно одговорним стандардима и развоју стандарда](#)⁷ које оцртавају кључне активности које треба предузети

да би се обезбедило да стандарди буду родно одговорни и које организације за развој стандарда могу потписати како би исказале своје ангажовање у предузимању активности; од марта 2023, 81 организација потписала је Декларацију.

[UNECE Смернице о развијању родно одговорних стандарда](#)⁸ пружају смернице о томе како организације и комитети за стандарде могу да постигну развој

родно одговорних стандарда. Развијена је и [платформа за е-учење](#)),⁹ као и одређени број кратких [видео-записа](#) које су развиле релевантне заинтересоване стране.¹⁰

Више информација доступно је на веб-сајту [UNECE WP.6](#).¹¹

6 Видети: https://unece.org/DAM/trade/wp6/Recommendations/Rec_U_en.pdf

7 Видети: <https://unece.org/trade/wp6/Gender-Resp%20-Stdards-declaration>

8 Видети: <https://unece.org/trade/publications/guidelines-developing-gender-responsive-standards-ecetrade472>

9 Видети: <https://learnqi.unece.org/>

10 Видети: https://www.youtube.com/playlist?list=PL4iZR0KyjSQ9qBPejBhcfIke_HcF9M6r3

11 Видети: <https://unece.org/trade/wp6/gender-responsive-standards>

Како се укључити

Сви стручњаци су добродошли да се бесплатно придруже Тиму стручњака за родно одговорне стандарде (GRS). GRS се састаје на два месеца и на *ad hoc* основи о одређеним пројектима. Такође постоји годишњи састанак који се организује у истој недељи као и годишњи састанци других подгрупа радне групе како би се побољшала сарадња, унакрсна размена и повезивање.

За више информација, погледајте на веб-сајту:
<https://unece.org/trade/wp6/gender-responsive-standards>

Такође, Секретаријат можете контактирати на:
regulatory.cooperation@un.org

Поред тога, можете нас пратити на друштвеној мрежи UNECE:

Twitter: [@UNECE](https://twitter.com/UNECE) или [@ElisabethTuerk](https://twitter.com/ElisabethTuerk)

Linked на: [UNECE](https://www.linkedin.com/company/unece)

YouTube: [GRS playlist](https://www.youtube.com/playlist?list=PL1234567890)

Зашто су родно одговорни стандарди бољи за све

Радна група за регулаторну сарадњу и политике стандардизације (WP.6) основана је 70-их година прошлог века као форум за размену информација о хармонизацији прописа о непољопривредним производима. WP.6 има за циљ да промовише регулаторну сарадњу, политике стандардизације и активности које доприносе смањењу техничких баријера у трговини, промовишући одрживи развој у свим његовим димензијама укључујући, на пример, родну равноправност, заштиту климе и животне средине, циркуларну економију и прилагођавање новим технологијама.

Тим стручњака за родно одговорне стандарде (GRS) у оквиру WP.6 има за циљ да обезбеди практичан пут за тела за стандарде која желе да направе корак ка родној равноправности кроз стандарде које развијају и процес развоја својих стандарда. GRS такође настоји да обезбеди форум за стручњаке који ће се окупити како би заједнички развијали стручност и смернице које се могу делити.

Овај рад се одржава у оквиру UNECE Секције за приступ тржишту у оквиру UNECE Одељења за економску сарадњу и трговину (ECTD). ECTD помаже државама чланицама у економској интеграцији и у промовисању и омогућавању бољег политичког, финансијског и регулаторног окружења. Они подржавају инклузиван и одржив опоравак након COVID-19, прелазак на циркуларнију економију, нпр. кроз промоцију родно одговорних стандарда и кроз дигиталне и зелене трансформације.

Сервис за информације
Економска комисија Уједињених нација за Европу

Palais des Nations
CH - 1211 Geneva 10, Switzerland
Telephone: +41(0)22 917 12 34
E-mail: unece_info@un.org
Website: <http://www.unece.org>